

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин

Кафедра етнології і археології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Етнографія»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма «Історія та археологія»

Спеціальність 032 «Історія та археологія»

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри етнології
і археології

Протокол № 1 від 28 серпня 2024 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	«Етнографія»
Викладач (-і)	Дрогобицька Оксана Ярославівна, к.і.н., доцент
Контактний телефон викладача	(0342) 59-61-87
E-mail викладача	oksana.drohobytska@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 12 годин лекцій, 18 годин семінарських занять, 60 годин самостійна робота
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	Консультації в день проведення лекцій/семінарських занять, або ж щочетверга після занять з 14.00 до 15.00 в 619 ауд.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>«Етнографія» є обов'язковим курсом, передбаченим освітньо-професійною програмою для здобуття освітнього рівня бакалавр історії та археології за освітньою програмою 032 «Історія та археологія». Курс зорієнтований на застосування здобувачами отриманих знань, умінь і навичок у майбутній професійній діяльності.</p> <p>Предметом вивчення навчальної дисципліни є особливості матеріальної та духовної культури народів різних історико-етнографічних регіонів, їхня етнічна історія та етнокультурна специфіка.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою вивчення дисципліни є: засвоєння і поглиблення теоретичних та практичних знань, умінь і навичок студентів на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти за галуззю знань 03 Гуманітарні науки спеціальністю 032 «Історія та археологія» з дисципліни «Етнографія».</p> <p>Основними цілями вивчення дисципліни є:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Підготовка висококваліфікованих фахівців у галузі історії та археології, що володіють основними фаховими, гуманітарними, та міждисциплінарними компетентностями; вільно оперують знаннями з теорії та практики етнографії. • На основі знань про сучасну етнічну карту світу, особливості матеріальної та духовної культури різних етносів, їхню етнічну історію, національний характер формування у здобувачів професійних компетентностей, достатніх для ефективного застосування в педагогічній діяльності в закладах освіти; здатних адаптуватися до нових професій, видів та форм зайнятості в нових суспільно-політичних процесах. 	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
Загальні компетентності:	
<p>ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.</p>	

ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК1. Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.

СК5. Здатність відшукувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.).

СК6. Здатність використовувати різні методи опрацювання історичних та археологічних джерел, зокрема інструментарій спеціальних історичних дисциплін, а також сучасні інформаційні технології для обробки історичних даних.

СК7. Здатність використовувати фахові знання та професійні навички для виявлення, охорони та популяризації історико-культурної спадщини.

СК9. Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анутовувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.

СК10. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.

СК12. Здатність робити відбір та прийняття на збереження артефактів і документів у відповідності до нормативів, організувати археографічну діяльність, роботу в архівах та музеях, державних наукових та науково-дослідних установах у відповідності з прийнятими правилами та нормами.

Програмні результати навчання

ПРН3. Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.

ПРН4. Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.

ПРН5. Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.

ПРН9. Мати навички організації практичного вирішення питань історичної пам'яті та охорони матеріальної й нематеріальної культурної спадщини України.

ПРН13. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
семінарські заняття	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
6-й семестр	032 «Історія та археологія»	3-й курс	нормативний

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	семінари	самост. роб
Тема 1. Предмет і завдання курсу.	2		4
Тема 2. Народи Австралії і Океанії	2		4
Тема 3. Народи Східної Азії		2	4
Тема 4. Народи Південно-Східної Азії	2		4
Тема 5. Народи Південної Азії		2	4
Тема 6. Народи Західної Азії		2	4
Тема 7. Народи Кавказу		2	4
Тема 8. Народи Сибіру і Далекого Сходу			4
Тема 9. Народи Африки	2		4
Тема 10. Народи Америки	2	2	2
Тема 11. Народи Європи. Романська група		2	4
Тема 12. Германська і кельтська група етносів		2	4
Тема 13. Неслов'янські народи Східної Європи		2	4
Тема 14. Східнослов'янські народи		2	4
Тема 15. Західні і південні слов'яни			4
Тема 16. Корінні етноси в умовах глобалізації	2		2
ЗАГ:	12	18	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Семестровий контроль рівня знань та успішності студентів відбувається у формі екзамену. Підсумкова оцінка (максимум 100 балів) визначається як сума балів за поточний контроль знань (максимум 50 балів) та результатів екзаменаційної роботи (максимум 50 балів).</p> <p><i>Підсумковий бал</i> за поточний контроль знань складається з суми <i>підсумкового балу за семінарські заняття</i> (максимально 20 балів), <i>балу за контрольну роботу</i> (максимально 20 балів) і <i>балу за індивідуальну роботу</i> (максимально 10 балів) та в сукупності становить максимального 50 балів.</p>		
Вимоги до письмової роботи	<p>Написання письмової контрольної роботи є обов'язковим для виставлення підсумкової оцінки. У випадку, якщо здобувач не написав контрольну роботу, він вважається таким, що не виконав усіх видів</p>		

	<p>робіт, що передбачаються за семестр з даної дисципліни.</p> <p>Контрольна робота включає:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 2 теоретичні завдання (оцінюється по 5 балів кожне). 2. 10 тестових питань (по 1 балу за кожне питання). <p>Приклад типового завдання для контрольної роботи: Завдання № 1.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історико-культурне районування Австралії та Океанії. Наслідки європейського проникнення в Австралію та Океанію. 2. Матеріальна і духовна культура басків. 3. Тестові питання. <p>Контрольна робота виконується від руки на семінарському занятті № 8 (денна форма).</p> <p>Контрольна робота також може виконуватися у тестовій формі (20 тестів по 1 балу за питання).</p>
Семінарські заняття	<p>У ході поточного контролю здійснюється усне та письмове опитування з тем, передбачених для семінарських занять. Також здійснюється контроль самостійної роботи відповідно до визначеної тематики.</p> <p>Оцінювання знань та науково-пошукової роботи здобувачів на семінарських заняттях проводиться за 5-ти бальною шкалою.</p> <p>На семінарському занятті діє такий принцип оцінювання: «5» балів – знання відмінні.</p> <p>Здобувач глибоко, ґрунтовно в деталях володіє теоретичними знаннями з етнографії народів світу, використовує необхідну джерельну базу, інтернет ресурси, обізнаний з історіографією того чи іншого питання. Вміє порівняти, співставити різні явища і процеси, дати вичерпний аналіз проблеми, володіє понятійно-категоріальним апаратом дисципліни, добре орієнтується у картографічних матеріалах.</p> <p>«4» бали – знання студента добрі.</p> <p>Здобувач володіє теоретичними знаннями, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його щодо конкретно поставлених завдань, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді. Допускає окремі несуттєві помилки та неточності при роботі з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.</p> <p>«3» бали – знання студента задовільні.</p> <p>Здобувач володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, робить помилки при роботі з картою, не завжди може пояснити причинно-наслідкові зв'язки. Допускає помилки та неточності при роботі з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.</p> <p>«2» бали – знання здобувача незадовільні.</p> <p>Здобувач не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, він допускає грубі помилки, даючи аналіз ситуації, яка вивчається, не орієнтується у хронології і не оперує термінологічним словником. Допускає суттєві помилки та неточності при роботі з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.</p>

<p>Самостійна робота та індивідуальне завдання</p>	<p>Самостійна робота здобувача є основним видом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час. Метою самостійної роботи є вдосконалення навичок і вміння працювати з науковою літературою та джерелами.</p> <p>Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем здійснюється у вигляді тестового контролю та підготовки мультимедійного проекту.</p> <p style="text-align: center;"><u>ПЕРЕЛІК ТЕМ ДЛЯ ПРОЕКТУ</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Релігія австралійських аборигенів. 2. Обряди ініціації народів Австралії і Океанії. 3. Особливості матеріальної культури китайців. 4. Традиційна духовна культура тибетців. 5. Господарство та матеріальна культура кочового населення Східної Азії. 6. Культура і побут бушменських племен південної Африки. 7. Релігії племен Південної та Південно-Східної Азії. 8. Буддизм як наднаціональна релігія. 9. Матеріальна культура в'єтів. 10. Духовна культура народів Індії. 11. Господарство народів Західної Азії. 12. Господарство і матеріальна культура індіанців степової частини Америки (прерії і пампи). 13. Культура і побут прибалтійських народів. 14. Етногенез і етнічна історія кочівників Монголії. 15. Релігія стародавніх германців. 16. Матеріальна культура народів Великобританії. 17. Господарські особливості народів Центральної і Південної Америки. 18. Культура і побут корінного населення Сибіру. 19. Релігія Японії. 20. М.Миклухо-Маклай – дослідник народів Нової Гвінеї. 21. Культура і побут народів Бірми. 22. Національна кухня В'єтнаму. 23. Матеріальна і духовна культура басків. 24. Матеріальна і духовна культури болгар. 25. Мисливські, рибальські та збиральницькі племена Америки (арктичні мисливці і риболови). 26. Державне утворення, господарство, матеріальна і духовна культура та релігія майя. 27. Тольтеки (матеріальна культура, господарство, духовна культура). 28. Ацтеки (матеріальна культура, господарство, духовна культура). 29. Інки (державні утворення, господарство і духовна культура). 30. Народи Анд (кечуа). 31. Народи Анд (аймара і араукани). 32. Тема на вибір здобувача.
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>Форма і терміни підсумкового контролю визначаються навчальним планом. Студент(-ка) допускається до підсумкового контролю за умови відпрацювання усіх «заборгованостей» та набору 25 і більше балів.</p>
<p>Підсумковий контроль</p>	<p>Форма підсумкового контролю – екзамен. Форма здачі екзамену – письмова. Екзаменаційна робота оцінюється від 1 до 50 балів.</p>

Екзаменаційний білет включає 4 завдання: 3 теоретичних питання (по 10 балів за кожне) та 1 тестове (20 тестів по 1 балу за кожну правильну відповідь).

Розподіл балів за екзаменаційну роботу

Завдання	Кількість балів
Теоретичне	10
Теоретичне	10
Теоретичне	10
Тестове	20 балів

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточне оцінювання та самостійна робота						Екзамен	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				
Поточне оцінювання	Індивідуальне завдання	Сума	Поточне оцінювання	Контрольна робота	Сума	50	100
T1-T8			T9-T16				
10	10	20	10	20	30		

T1, T2 ... – теми.

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи:

Контрольна письмова робота має бути виконана на 8 семінарському занятті. У якості індивідуального завдання здобувач замість мультимедійного проекту, може підготувати до друку тези конференції з питань етнографії. Тези чи стаття мають відповідати усім вимогам, містити наукову новизну та належно оформлений бібліографічний апарат.

Вимоги до оформлення мультимедійного проекту

Мультимедійні проекти (презентації) виконуються у програмі для підготовки презентацій Power Point. Об'єм такого проекту повинен складати не менше ніж 10 слайдів. На одній сторінці (слайді) розміщуються 1–2 зображення, підписи або текст. Зображення мають складати не менше 2/3 об'єму проекту (презентації).

Проект також можна виконати у вигляді підбірки джерел до обраної теми.

Академічна доброчесність:

Як викладач, так і здобувач, повинні дотримуватися «Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» та Кодексу честі ПНУ <https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/>

У випадку запозичених робіт, відсутності посилань на використані джерела, випадків плагіату, виявів академічної недоброчесності (списування) викладач виставляє негативну оцінку та пропонує студентові повторно виконати необхідний вид роботи.

Відвідування занять:

Відвідування занять та активна участь у роботі семінарів є обов'язковою умовою успішного складання іспиту з курсу. Участь у семінарських заняттях може проходити у таких формах: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії тощо.

Політика курсу передбачає прездачу усіх невиконаних завдань в силу запізнь на заняття або пропущених пар без поважних причин. За умови відсутності на лекції чи

семінарському занятті, отримання негативної оцінки або ж невчасного виконання індивідуальної роботи визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт – четвер, 14.00 год. – 15.00 год.

Пропущене заняття здобувач може «відпрацювати» у формі, визначеній викладачем та кафедрою. Як правило «відпрацювання» проходить в усній формі, вирішенні тестових завдань тощо.

Під час занять дозволяється користування мобільним телефоном виключно для навчальних цілей.

Неформальна освіта: Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.) <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

8. Рекомендована література Базова література

1. Дрогобицька О., Паньків М. Пам'ятка для збору етнографічних матеріалів. Івано-Франківськ, 2014. 24 с.
2. Етнографія українців: навч. посібн. / за ред. проф. С. Макарчука; вид. 3-є, перероб. і доп. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2015. 711 с. https://clio.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/11/Etnohrafiia-ukraintsiv_2015_za-red.-Makarchuka.pdf
3. Кулінарна етнологія : конспект лекцій / уклад. Н. П. Шевчук, Л. О. Стріха, О. І. Петрова, А. В. Зюзько. Миколаїв : МНАУ, 2022. 209 с.
4. Марченко О.М. Етнологія народів світу: Навчальний посібник. Кропивницький, ТОВ ПОЛІМЕД-Сервіс. 2019. 382 с.
5. Тиводар М. Етнологія. Львів, 2004. 624 с.
6. Українці: Історико-етнографічна монографія у двох книгах Опішне: Українське Народознавство, 1999. Кн.1. 528 с.
7. Українці: Історико-етнографічна монографія у двох книгах. Опішне: Українське Народознавство, 1999. Кн. 2. 544 с.
8. Утвенко В. Етнологія: навч. посіб. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2017. 244 с.
9. Українське народознавство: Навч.посіб. / За ред.С.П.Павлюка; Передмова М.Г.Жулинського. 3-тє вид., випр. К.: Знання, 2006. <https://archive.org/details/narodoznavstvo1994/page/134/mode/2up>

Додаткова література

10. Аніщук Н. В. Полігамія в Індії: гендерно-правовий аспект. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. Т. 27 / голов. ред. Ю. В. Цуркан-Сайфуліна ; МОН України, НУ «ОЮА». Одеса : Гельветика, 2020. С. 3-12.
11. Артюх Л. Культура народного харчування українців: історико-етнографічні ракурси. Монографія / ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України. Київ, 2021. 358 с.
12. Даймонд Д. Зброя, мікроби і харч: Витоки нерівностей між народами. К.: Ніка-Центр, 2009. 488 с.
13. Гнідик І. Культурна спадщина островів Італії: сучасні тенденції збереження та популяризації. *Етнічна історія народів Європи*. 2021. Вип. 65. С. 110 – 118. <http://ethnic.history.univ.kiev.ua/data/2021/65/articles/13.pdf>
14. Гонг С. Міжкультурні весілля в Кореї на шляху до мультикультурного суспільства <http://ethnic.history.univ.kiev.ua/data/2019/59/articles/7.pdf>
15. Дрогобицька О. Внесок духовенства в етнографічне дослідження Бойківщини (кінець ХІХ – 30-ті рр. ХХ ст.). *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Історичні науки*. 2023. Том 34 (73) № 2. С. 205 – 210.

- https://www.hist.vernadskyjournals.in.ua/journals/2023/2_2023/30.pdf
16. Дрогобицька О. У пошуках раю. Софія Яблонська – перша українська кінооператорка та фотографиня, що об'їхала світ <https://report.if.ua/gazeta/u-poshukah-rayu-sofiya-yablonska-persha-ukrayinska-kinooperatorka-ta-fotografynya-shcho-obyihala-svit-foto/>
 17. Зуб (Руденко) Н. М. Етнографія Кавказу в науковому доробку О.Ф. Кістяківського. *Східний світ*. 2022. Вип. (1). С. 57-65. <https://oriental-world.org.ua/index.php/journal/article/view/292>
 18. Кюїзенъ Ж. Етнологія Франції. Наукове видання. К.: ІМФЕ, 2007. 113 с. <https://www.etnolog.org.ua/pdf/stories/monografiji/2007/ef.pdf>
 19. Латигіна Н. Іслам: шлях крізь століття : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 360 с.
 20. Лисенко О. Імперська сутність російської культури крізь призму війни. *Народна творчість та етнологія*. 2023. Вип. 3 (399). С.55–61.
 21. Мушкетик Л. Сучасна угорська етнологія: осередки, напрями досліджень, персоналії. К., 2017. 400 с. <https://www.etnolog.org.ua/pdf/stories/monografiji/2017/mushketyk.pdf>
 22. Павлюк С. Словник основних понять і термінів з теорії етнології / НАНУ. Ін-т народознавства. Львів: Афіша, 2008. 256 с.
 23. Рубель В. Історія цивілізацій доколумбової Америки. К.: Либідь, 2005. 504 с.
 24. Терентьева Л. Традиції й обряди албанців Бессарабії. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету*. 2017. Вип. 37. С. 161- 164.
 25. Фаб'яновська-Міцик З. Банзай: Японія для допитливих. Львів: Урбіно, 2019. 164 с.
 26. Badran M. Understanding Islam, Islamism, and Islamic Feminism. *Journal of Women's History*. 2001. Vol. 13, No. 1. P. 47-52.
 27. Courpasson D. Doing Ethnography: Walking, Talking, and Writing. *Dans M@n@gement* 2020/3. Vol. 23. P.100-105. <https://www.cairn.info/revue-management-2020-3-page-100.htm>
 28. Французька етнологія. Спецвипуск // НТЕ. 2006. №6.
 29. Ізраїльська етнологія. Спецвипуск // НТЕ. 2009. №1.
 30. Македонська фольклористика. Спецвипуск // НТЕ. 2009. №3.
 31. Білоруська етнологія. Спецвипуск // НТЕ. 2009. №6.
 32. Російська етнологія. Спецвипуск // НТЕ. 2010. №2.
 33. Литовська етнологія. Спецвипуск // НТЕ. 2011. №3.
 34. Турецька фольклористика. Спецвипуск // НТЕ. 2010. №5.
 35. Хорватська етнологія. Спецвипуск // НТЕ. 2011. №5.

Інформаційні ресурси

<http://www.nbu.gov.ua> – сайт Бібліотеки ім.В.Вернадського

<http://etnolog.org.ua> – сайт Інституту мистецтвознавства, фольклористики і етнології ім. М.Рильського (Журнал «Народна творчість та етнологія» (далі – НТЕ))

<https://nz.lviv.ua> – сайт видання «Народознавчі зошити»

<https://www.nationalgeographic.com/magazine> - журнал «National Geographic»